

До Департаментния съвет
на Департамент Право, НБУ
секция „Гражданскоправни науки“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Русчев, д-р по право

върху представения за публична защита дисертационен труд на **Димитър Иванов Стоянов**, на г-н **ДИМИТЪР ИВАНОВ СТОЯНОВ**,
редовен докторант в
докторантска програма по **Гражданско и семейно право**, НБУ, Департамент
Право, Магистърски факултет

на тема

„ПРИДОБИВНИЯТ СПОСОБ ПО ЧЛ. 78 ОТ ЗАКОНА ЗА СОБСТВЕНОСТТА“

за получаване на образователната и научна степен **„ДОКТОР“**
в научно направление **3.6. „Право“** (Гражданско и семейно право)

Уважаеми колеги, членове на научното жури,

На основание чл.9 от ЗРАСРБ, чл.30, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, представям на вниманието ви рецензията си върху дисертационния труд на редовния докторант **Димитър Стоянов** на тема „Придобивният способ по чл. 78 от Закона за собствеността“.

I. Биографични бележки. Дисертантът **Димитър Стоянов** е роден през 1988 г., завършва висшето си образование магистър по право с професионална квалификация юрист в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2012 г. Придобива юридическа правоспособност, като от 1.10.2013 г. е редовен докторант по Гражданско и семейно право в НБУ, Магистърски факултет, Департамент Право. Води упражнения по дисциплините гражданско право- обща част, Семейно право, наследствено право и вещно право в НБУ, както и като хоноруван асистент в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

II. Бележки по дисертационния труд

Тези ми бележки обединяват както преценката за достойствата на работата, приносните моменти, така и критичните бележки, които, в отклонение от традиционно възприетия модел за изготвяне на рецензия, не са разграничени в отделни дялове на рецензията.

1. Актуалност на проблема. Работата е посветена на класически институт на вещното право, който, като специален първичен способ, не изобилства със съдебна практика, още по-малко – задължителна такава по чл. 290 ГПК. Запознавайки се с проекта на дисертационен труд, дадох сметка, че тази фигура, смятана за изяснена от гледна точка на обекта, елементите от фактическия й състав и на правната й същност, може да се окаже толкова благодатна като предмет на задълбочена и богата разработка. Изборът на темата е внимателно направен една относително неголяма тема, по която

има достатъчно литература, но дава възможност на дисертанта да покаже умението си да интерпретира съществуващите становища, да подреди логически аргументите си и да разсъждава самостоятелно.

2. Структура на работата. Тази задача е значително надмината в представеното задълбочено съчинение, състоящо се от 493 стр. и богата библиография, включваща 319 заглавия на български език и още 136 – главно на английски и немски, както и на френски и на италиански. То показва задълбочена работа с литературните източници, предполагаща отлично боравене с юридическата терминология на тези езици, както и детайлно познаване на голям обем българска научна литература, попаднала в ползрението на дисертанта. **Работата – много сериозна по обем и дълбочина, надхвърляща традиционната представа за обикновена пост-студентска теза за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, би била достойна и за зрял автор.** Докторантът заслужава поздравления за труда и за доказаната способност за интерпретиране на съществуващите тези, за самостоятелно и задълбочено, напълно изградено юридическо мислене. **Езикът**, на който са представени знанията му по почти всички проблеми, оказали се в досег с концепцията му за изграждане на труда, е този на умел и професионален. **Дискусията** е водена с необходимото уважение, дисертантът опонира аргументирано и ненатрапчиво, оспорвайки тезите на други автори, включително и на най-известните имена в цивилистиката, респ. – удачно ги допълва с оригинални аргументи, там където той ги приема.

Още на пръв поглед в този труд впечатлява **прецизно изработената и обмислена структура**, формално сведена до 4 глави, разделени на 12 параграфа и множество смислово обособени части – в точки и подточки, съдържа и увод, заключение и библиографска справка с 455 заглавия. От една страна тя се оказва абсолютно **подходяща като класическа**, а от друга – **новаторска, работата далеч надхвърля традиционния правно-технически подход към темата, а я проектира в един много широк исторически, сравнително-правен, философски и социален контекст**, показващ познаването във висока степен на постиженията както на по-старата, така и на съвременната доктрина в почти всички държави и от континенталния, и от англо-саксонския кръг, както и от правни семейства, непознати в достатъчна степен на традиционния изследовател.

Дисертационният труд е посветен на **тема, по която липсва цялостно изследване** и тя може да бъде определена като **предизвикателство**, с оглед необходимостта от по-подробно проучване на корените на този специфичен първичен придобивен способ и неговото развитие във времето - **задача, с която дисертантът безспорно се е справил успешно.** Удачно е реализиран **анализът на нейния генезис и развитие**, като **необходима крачка към критично осмисляне на вижданията** на съвременната европейска доктрина относно добросъвестното придобиване на движими вещи *a non domino*. Цялостното изложение върху придобивния способ по чл. 78 от Закона за собствеността свидетелства за **много висока научна осведоменост, свободно боравене с чуждестранна литература, запознатост с най-съвременните тенденции**, касаещи проблематиката на дисертационния труд, ведно със **задълбочените познания** на автора по изследваната тема, които освен **теоретични**,

имат и **практически** аспекти. А това от своя страна, способства за **научната новост на дисертационната теза и нейната оригиналност**. Дисертационният труд е насочени към **решаване на научни или научно-приложни проблеми**, като паралелно с това отразява и **съвременните постижения на науката и практиката**, които са **добре систематизирани в уводната част на труда**.

В структурно отношение във **Въведението** са обосновани актуалността на темата, целите и задачите, методите на изследване. **Глава първа** от дисертационния труд е посветена на функциите, възникването и развитието на придобивния способ по чл. 78 ЗС, които са **умело разгърнати и обособени в самостоятелни, логически и графично открити параграфи**. Изложеното в **параграф първи от Глава първа** е характерно със **богата информативност**, дава **възможност за запознаване с виждания и твърдения, изказани в чуждестранната научна литература** относно функциите на института на добросъвестното придобиване на движими вещи *a non domino*. Те умело са изяснени от автора **не самоцелно**, а като **смыслово подчинена аргументация при поставяне на проблема** относно конфликта между интересите на първоначалния собственик на движимата вещ и на добросъвестния ѝ приобретател. **Полемичният стил, убедителното използване на критико-аналитичния и историческия метод** при изясняване на кой от двата противоположни интереса да се даде приоритетно защита, **подчертават убедителността на направените изводи и предложения в съчетание с предложените разсъждения по повод корените на конфликта и развитието на правно-догматичните възгледи** относно функциите на добросъвестното придобиване на движими вещи *a non domino* за решаване на този конфликт. Авторът е формирал **обосновано и последователно свои собствени аргументирани изводи** не само чрез **критично отричане на някои възприети обяснения** генерално относно ефектите на първичните придобивни способности, към които се числи и изследваният (*като разбиранията, че се касае до принудително отчуждаване, или критикуваният поради своята неточност възглед, че предпочитането на интереса на добросъвестния приобретател на движими вещи в хипотезата на чл. 78 ЗС съставлява ограничение на собствеността на досегашия собственик, или опитът, определен правилно от дисертанта като неуспешен, за представяне на добросъвестното придобиване на движими вещи, прехвърлени от несобственик, като едно „трестранно” отношение, в което участват първоначалният собственик, прехвърлителят-несобственик и добросъвестният приобретател*). **Смысловата цялост на първия параграф** се допълва с **обобщаващите изводи**, в които е възприет **логичен и балансиран подход**, според който, каквото и правно решение да се възприеме по повод изследвания конфликт на интереси, **то винаги достига диалектиката между два от основните принципи, върху които се крепи действащият правопорядък**, а именно повелята за **сигурност на гражданския оборот** като едно от проявленията на принципа на правовата държава и конституционно прогласения **принцип за гарантираност и защитеност на правото на собственост** от закона. Подобни изводи показват **потенциала на автора и зрелия подход** при изследване на очерзания проблем.

Допълнителна аргументация, в опит да бъдат изяснени възникването и развитието на придобивния способ по чл. 78 ЗС, е почерпена от **разрешението на**

конфликта между интереса на собственика на движимата вещ и добросъвестния ѝ приобретател в римското право, на които е посветен целият **втори параграф на Глава първа**. Внушителен е броят на отчетените източници, както и задълбочените познания, които авторът демонстрира при **свободното възсъздаване и коментиране на текстове от предкласическото и класическото римско право, и по изказаните становища в романистичната литература**, чието изследване е подчинено на **строг хронологичен историзъм**. Обосновката относно господството на **принципа *nemo plus iuris* в римското право** е добре структурирана, богато информативна и задълбочена, като са изследвани **модификациите на този принцип през различните исторически етапи**. Демонстрирани са **задълбочени познания и тяхното умело подчиняване в единна аргументативна верига**, насочена към изясняване не само на конкретиката на римскоправните разрешения, но **и на логиката**, която в отделните периоди ги е обосновавала. Изложението е допълнено от изследването на някои отклонения от принципа *nemo plus iuris* при придобиването на движими вещи в римското право и по-конкретно на *Ius distrahendi* при фидуцията и залога; *venditio bonorum credae per universitatem*, първично придобиване на вещни права, прехвърлени от държавата (фиска), с което дисертантът се е справил подчертано добре, т.к. в дълбочина и детайлно са разгледани естеството и предпоставките за прилагане на тези отклонения и обосновката за тяхното допускане от римското право. **Изводът от анализа** е, че за същинско първично придобиване на вещни права, прехвърлени от несобственик, може да се говори категорично едва при някои актове на следкласическото римско законодателство - **Логическата цялост, посветена на римскоправните разрешения**, е завършена със специалното разглеждане на правила за **придобиване на право на собственост върху пари**, чието представяне е придружено от авторови разсъждения по повод **адекватността на възприетото решение** с оглед спецификите на парите.

Като последователност в смислово и съдържателно отношение тези разсъждения предпоставят изложеното в **параграф 3 от Глава първа** на дисертационния труд, посветена на **възникване на института на добросъвестното придобиване на движими вещи**, прехвърлени от несобственик. В исторически план са разгледани различни разрешения, като е проследен голям времеви диапазон – **от римскоправните разрешения на *modus acquirendi* през идеите на германската правна мисъл от 18-ти век**, ориентиращи се към едно по-прагматично решение - основа за постепенното обособяване на добросъвестното придобиване на движими вещи от несобственик като самостоятелен първичен придобивен способ (*modus acquirendi*), напълно откъснат не само от идеята за каквото и да било правоприемство между прехвърлителя и приобретателя, но и от института на придобивната давност (*usucapio*), през **вижданията на френската доктрина** в лицето на *Pothier*, започнали да признават правото на добросъвестния владеец, купил вещта на общодостъпен пазар или на публична продажба, да откаже да я върне на действителния ѝ собственик (*verus dominus*), докато последният не му възстанови покупната цена. Разглеждането на развитието на института в сравнителноправен и исторически аспект не е формирано само чрез пресъздаване на чуждите разрешения, а е съпроводено преимуществено с разсъждения на дисертанта. Усещането за **систематика и вътрешна кохерентност** се допълва от **убедителните изводи**, като този, че макар обособяването на добросъвестното

придобиване на движими вещи *a non domino* като отделен първичен придобивен способ да има своя идеен зародиш в старогерманското обичайно право, окончателното му утвърждаване се свързва именно с принципа *en fait de meubles possession vaut titre*, формулиран от *Fr. Bourjon*. Те показват, че **в изложението е силно застъпено аналитичното начало, дори в частите, които имат откровено историческа или сравнително-правна основа. Завършващият аргумент**, основан на историческото развитие, съгласно който правилото *en fait de meubles possession vaut titre* означава обособяването на добросъвестното придобиване на движими вещи *a non domino* като първичен придобивен способ, е формиран въз основа обсъждане и обстоен анализ не само на разпоредбата на чл. 2279 (стара номерация, нова чл. 2276) от френския ГК, но и на останалите големи граждански кодификации на 19-ти век (арг. от § 367 от австрийския ГК; чл. 707 от стария италиански ГК; § 932 ГГК; по-късно и в чл. 714 и чл. 933-934 от швейцарския ГК и др.). Този подход отново свидетелства за **широкия спектър от чужди законодателни разрешения и чуждестранна литература**, които дисертантът е изследвал. **Богато информативно е изложението** относно прагматизма и значението на правилото за стабилизиране на развиващия се търговски и граждански оборот на движими вещи.

Този исторически преглед на развитието на института в чужди законодателства е логически последван от изложеното в **т.3.2. от параграф 3 на глава първа**, посветено на възприемането на института на добросъвестното придобиване на движими вещи, прехвърлени от несобственик в българското право, като самостоятелно е проследено състоянието на **уредбата по времето на Първата и Втората българска държава, така и рецепцията на института в следосвобожденското ни право**. Прави впечатление **педантизмът** на автора, който в желанието си за проследи цялостно отражението на различните законодателни разрешения в отделните периоди, изследва българското обичайно и договорно право, спецификата при продажбата на вещ, която е колективна собственост на задругата, разпоредбата на чл. 27 от Закона на Константин Юстиниан предвиждаща, че „*ако някой заложи каквато и да било вещ и каже „взemi я в залог и да поставим срок”, и ако не дойде (на надежда), (зложният кредитор) да го чака три срока, а след това да не може да я търси, нито съдията да може да му помогне*”. Изследвано е и разрешението **по средновековно договорно право** (Славянската Еклога, титул X и др.), което е реципирано от византийски правни източници (Византийската Еклога, титул 9), уреждащо отношенията по продажбата на чужда, непринадлежаща на продавача движима вещ, изцяло в духа на Юстиниановите Дигести. Анализът и коментарът на тези разрешения свидетелства за богата информираност на автора, който **прави паралел и с въвеждането у нас на института на добросъвестното придобиване на движими вещи, прехвърлени от несобственик**, който в нашата правно-историческа и гражданскоправна наука се свързва най-вече с приемането на разпоредбите на чл. 323-325 от Закона за имуществата, собствеността и сервитутите (ЗИСС-отм.) от 1904 г., разгледани са и разрешенията на Закон за задълженията и договорите (ЗЗД-отм.) от 1892 г. В тази си част изложението е спечелило от посочването на разрешения от съдебната практика, която докторантът, с цел постигане на допълнителна убедителност, е издирил и посочил (*като напр. характерното Р. № 91 по гр. д. № 263/1901 г., II г.о. където бившият ВКС е приел, че*

добросъвестният владеец на една движима вещь се счита за неин собственик и продажбата на чужда движима вещь (освен ако тая вещь е била открадната или изгубена) се счита за действителна, ако купувачът е действал добросъвестно). Похвално е, че при изясняване същността на възприетите в нашето законодателство разрешения се сочат първообразите, от които последните са реципирани, придружени с обяснение на *ratio legis* в контекста на съществуващите отношения в оборота и икономическата реалност.

В последния в структурно отношение **§4 от Глава първа** от дисертационния труд **вместо заключение**, при изясняване функциите и развитието на института, са предложени различни типологични модели за разрешаване на конфликта между интереса на първоначалния собственик и добросъвестния приобретател на движими вещи в чуждестранните законодателства, като **броят на разгледаните чуждестранни законодателни разрешения е голям. Удачен**, с цел организиране на информацията, е предложеният от автора **подход на разделяне на различните законодателни разрешения по изследваната проблематика** (разрешаване на конфликта между интересите на първоначалния собственик на вещта и добросъвестния приобретател), с оглед на това дали по своята същност дават едностранна защита на интереса на собственика на вещта; едностранна защита на интереса на добросъвестния приобретател *a non domino*, и **един трети, междинен модел**. В рамките на този структурен модел детайлно са възсъздадени и са коментирани разрешения от английския Закон за продажба на стоки от 1979г., разрешения от други законодателства от правния кръг на *common law*, напр. Индия, Кипър, Австралия, САЩ, Португалия, Испания, Квебек, с оглед последиците и преимуществата на принципа *original ownership rule*. При законодателните разрешения, които дават едностранна защита на интереса на добросъвестния приобретател (*good faith acquirer rule; bona fide purchase rule*) е посочен най-яркият представител на тази група държави-членки – действащият италиански ГК, скандинавските законодателства. Прави впечатление и **изложеното по повод законодателствата, които взимат определени междинни решения**, по отношение на които вярно е отчетено, че от сравнителноправна гледна точка, най-многочислена група формират тези национални правопорядъци, които са се ориентирали към търсене на „компромис” между интереса на първоначалния собственик на вещта и този на добросъвестния ѝ приобретател. **Обстойната аналитичност** след запознаване с различните разрешения, е довела дисертанта до **оригиналния извод**, че от правно-техническа гледна точка търсенето на компромисни решения се постига чрез три основни подхода, прилагани в различни комбинации и проявления при отделните правопорядъци, различаващи доброволно предадени (поверени) и откраднати, или изгубени от собственика вещи, правото на първоначалния собственик да откупи вещта от добросъвестния ѝ приобретател. Отразеното **впечатлява със своята задълбоченост и с обема на представена информация**, която **надминава очакваното за подобен род творба, като то е съпроводено с подчертаното на места лично мнение на автора**. От **аналитичните съждения** по повод резултатите от възприемането на един или друг подход, **работата сериозно е спечелила**.

В систематичен план след изложението, касаещо генезиса и историческото развитие на института, **Глава Втора** е посветена на действието на придобивния способ

по чл. 78 ЗС по отношение на предмета, като последователно и задълбочено са разгледани **предметното приложно поле на придобивния способ** по чл. 78 ЗС, изключението от приложното поле на придобиването по чл. 78, ал. 1 ЗС: откраднати или изгубени вещи, респективно спецификите при откраднати или изгубени вещи, прехвърлени от държавни или общински предприятия. Всяка една от смисловите цялости е обособена в самостоятелен параграф и съставлява завършена логическа цялост. Доколкото тя третира възможните обекти на придобивния способ (респ. изключените от него), **считам че по-подходящо би било тя да бъде озаглавена „Обекти на придобивния способ по чл. 78 ЗС“**, ако разбира се, докторантът приеме разграничение между **обект** от **предмет** (каквото разграничение се прави по отношение на правоотношението и доколкото тук обектът е предмет във вещественния смисъл на думата, не в другия смисъл – като онова, към което е насочено поведението на страната по правоотношението, целта на поведението му).

Най-значителен в съдържателно отношение се обособява **параграф Първи на Глава втора**, в който последователно са изследвани проблемите относно движими вещи, ценни книги на приносител, парите и други платежни инструменти, финансови обезпечения по Закона за договорите за финансови обезпечения, ограничени вещни права върху движими вещи и други прехвърлими имуществени права като **възможни предмети**, по отношение на които придобивният способ на чл. 78 ЗС намира приложение. Самостоятелни структурни цялости са посветени и на изключително интересните проблеми за **зложното право върху движими вещи и съвкупности от прехвърлими права** (*universitas iuris*), които са обекти на теоретични спорове и по които липсва единомислие.

С подходящо свързване е направено **въведението в проблематиката на действието на чл. 78 ЗС**, като е изяснено, че за да се осъществи фактическият състав на чл. 78, ал. 1 ЗС е необходимо владението да е придобито върху обект, който попада под правната квалификация „**движима вещь**” или „**ценна книга на приносител**”. А в следващите смислови цялости са разгледани **юридическите признаци на тези две понятия**, с които е очертано и предметното приложно поле на придобивния способ по чл. 78 ЗС. Преди разглеждане на отделни хипотези на движими вещи дисертантът, в съзвучие с най-добрите практики и утвърдени стандарти по отношение на терминологичния апарат, е посветил една немалка част от изложението на проблематиката, касаеща **понятието за движима вещь**. В тази част изложението е задълбочено и аргументирано, съществуващите виждания са изложени с присъщия за автора критично-аналитичен подход.

След **изграждане на общото понятие**, в самостоятелни смислови цялости са представени отделни хипотези, които биха могли да се схващат като притежаващи **белезите на родовото понятие за движима вещь**. Именно в този контекст са разгледани въпросите, касаещи **естествени плодове и бъдещи вещи**, като, запазвайки маниера на впечатляваща педантичност и коректност, авторът уместно сочи, че поначало **извън приложното поле на придобивния способ по чл. 78 ЗС стоят гражданските плодове от движими вещи, освен ако самите те отговарят на признаците на движима вещь** (напр. наемно или арендно възнаграждение, давани в натура като част от реколтата). **В следващите параграфи** са разгледани **движими**

вещи, обективиращи нематериални блага – обект на права върху интелектуалната собственост, принадлежности към главна вещь, човешки органи, тъкани и клетки; кръв и кръвни съставки, **едри преживни селскостопански животни**, като са засегнати, разбира се, в полемичен маниер **редица спорни въпроси с нужната изчерпателност и задълбоченост**. Направен е при това успешен опит да се разсъждава и **по твърде нееднозначния въпрос дали съвкупности от вещи (*universitas rerum distantium*) могат да бъдат годен обект за придобиване по чл. 78 ЗС**, като е изследвано разрешението на поставения въпрос в отменената законодателна уредба – чл. 323, изр. второ от отм. ЗИСС, който, за разлика от действащото ни законодателство, е съдържал изрична уредба по този въпрос. Направени са редица изводи, като за убедителността на изложените съждения способства иочертаната от автора **практическа значимост на повдигнатия въпрос** с оглед възможността за добросъвестно придобиване по чл. 78 ЗС на **цели любителски или професионални колекции от движими вещи** (напр. културни ценности или от други произведения на изкуството, предмети с научна и художествена стойност и др. под.), прехвърлени от неособственик. По подобен начин е конструирано изложението и когато са изследвани проблемите относно **движими вещи**, които са **извън гражданския оборот (*res extra commercium*)** във връзка с които се сочи, че на това основание са изключени от обхвата на придобивния способ по чл. 78 ЗС и **археологическите културни ценности**.

При очертаване предметния обхват на придобивния способ на чл. 78 ЗС дисертантът разглежда и **другия възможен по закон обект** на визирания първичен придобивен способ, **ценните книги на приносител**. Тази част е **смыслово и графично обособена**, като **същността на проблема е свързана с особеността на наличните ценни книги** като обекти на частноправни отношения - **в диалектиката между тези две групи права**, доколкото упражняването на правото по ценната книга е по необходимост обусловено от притежаването на владелческо господство (физическа власт) върху ценната книга. Проблемът е обсъден аналитично като в полемика със съществуващите виждания е формирано и мнението на автора. За **вътрешното единство на текста и логическата му завършеност** допринасят и **междинните изводи** като напр., че главната отличителна черта на ценните книги на приносител, правеща възможно добросъвестното им придобиване при условията на чл. 78, ал. 1 ЗС, е, че (за разлика от поименните и заповедните ценни книги), те не съдържат името или фирмата на техния титуляр, поради което за титуляр на субективното право по ценната книга се счита правомерният владелец (приносител) на документа. **Аргументирани са заключения** като напр., че до обезсилването им ценните книги на приносител легитимират приносителя на документа като титуляр на инкорпорираните в тях права, т.е. при предявяване на ценната книга на приносител, правата по нея могат да се упражняват от нейния приносител, който се счита в оборота за титуляр на тези права.

Приносен момент на дисертационния труд е идеята на автора да **разгледа финансовите обезпечения по Закона за договорите за финансови обезпечения като възможни обекти** на придобивното основание по чл. 78 ЗС. Дисертантът достига до правилния извод, че поставеното питане касае **само договорите за финансово обезпечение** (според легалните дефиниции за тях в чл. 2, ал. 3 и 4 ЗДФО), **носещи съществените признаци на транслативна, респ. правоучредителна двустранна**

акцесорна сделка, която може да служи като „правно основание” по смисъла на чл. 78, ал. 1 ЗС за придобиване на право на собственост или на заложно право върху движима вещ, ако се окаже, че обезпечителят не е неин собственик, но обезпеченото лице не знае това. Изложението в тази си част показва задълбочени познания на автора в материята на договорите за финансови обезпечения. Убедителен е възприетият подход при разрешаване на въпроса дали финансовите обезпечения по ЗДФО могат да бъдат придобивани по реда на чл. 78 ЗС. Изследвано е детайлно дали във финансовото обезпечение могат да бъдат открити признаците на движима вещ или ценна книга на притежител, които единствено попадат в предметното приложно поле на придобивния способ по чл. 78 ЗС. Логически свързан с този въпрос е и другият – за приложимостта на придобивния способ по чл. 78 ЗС по отношение на парите и други платежни инструменти. Представянето на различните становища в доктрината е съчетано със собственото становище на автора. Прави впечатление задълбочеността и полемичността на изложението при опита да очертае единно понятие за пари, отчитащ различните виждания в теорията и практиката, както и относно непаричните платежни инструменти. Въз основана изследването спецификите на парите, е изведено разбирането, че въпреки изтъкнатите особености във вещноправния режим на паричните знаци, както и практическата невъзможност за тяхното идентифициране при непрестанната им циркулация в оборота, установяването на владение върху тях не може да се счита като достатъчно основание за придобиване на правото на собственост. Следва да се подкрепи изводът, че тъй като способите за придобиване и изгубване на вещни права са *numerus clausus* според нашето право, а в закона липсват изключения относно основанията за придобиване на правото на собственост върху парични знаци, следва да се приеме, че банкнотите и монетите в качеството им на движими вещи могат да бъдат придобивани при прехвърлянето им от несобственик при наличие на всички останали елементи от фактическия състав по чл. 78, ал. 1, изр. първо ЗС.

При изследване действието на придобивния способ по чл. 78 ЗС по отношение на предмета не е пропуснат и значимият от теоретично гледище проблем за приложимостта на придобивния способ по чл. 78, ал. 1 ЗС към заложното право върху движима вещ, която не е собственост на залогодателя към момента на учредяване на обикновения (реалния) залог по чл. 149 и сл. във връзка с чл. 156 и сл. ЗЗД, респ. по чл. 310, ал. 1, чл. 311 и чл. 313-314 ТЗ. В тази част изложените съждения са задълбочени, обосновани с различни виждания в теорията и практиката. След излагане на съществуващите виждания по въпроса, авторът поетапно обосновава виждането си, като поставя значими въпроси като напр. могат ли да се открият в заложното право съществените правни белези на вещните субективни права. Той се очертава и като главен за разрешаване на по-генералния въпрос – относно възможността по реда на чл. 78 ЗС да се придобие заложно право. Посредством убедителна аргументация и полемика се обосновава виждането, че с правилото на чл. 157, ал. 1 ЗЗД законодателят е овластил кредитора с едно ограничено по обем владелческо правомощие, присъщо за съдържанието на всяко от ограничените вещни права, откъдето като че се извежда решителен аргумент в полза на положителния отговор на въпроса за придобиването на заложно право по реда на чл. 78

ЗС. Макар да не подкрепям разбирането за вещния характер на заложеното право и да не виждам в чл. 157 разпоредба, която да показва ограничено владелческо правомощие, респ. – в ал.3 ЗЗД вещен иск, напротив – изрично се споменава държането, тезата на дисертанта е аргументативно, формалноправно стройно изградена.

На съответното систематично място по повод обекта на чл. 78 ЗС, е разгледана и още една категория вещи, **изключени от приложното поле** на придобиването по чл. 78, ал. 1 ЗС, а именно – **откраднати** или **изгубени вещи**. Следвайки традицията на чл. 324 от отм. ЗИССи други романски законодателства, е изяснено, че от разпоредбата на чл. 78, ал. 2, изречение първо ЗС, предвиждаща, че собственикът на открадната или изгубена движима вещ, прехвърлена при условията на чл. 78, ал. 1 ЗС от трето лице на добросъвестен владеец, може да я иска от последния в 3-годишен срок от кражбата или изгубването, следва **изводът** че **добросъвестният владеец не може да придобие собствеността на основание чл. 78, ал. 1 ЗС**, освен ако е придобил вещта от държавно или общинско предприятие (арг. от чл. 78, ал. 2, изр. второ ЗС). Изложението е изпълнено с **исторически аргументи и препратки**, прави се едно **умело сравнение между фигури, които често се смесват**, като за по голяма убедителност са използвани и позовавания на съдебна практика. **Изяснени са понятията за откраднатата и загубената вещ**, текстът на закона е подложен на стеснително тълкуване, като се отстоява виждането, че **обсебените вещи не са откраднати, докато такива, които са били предмет на грабеж, попадат в приложното поле на текста на чл. 78, ал.2 ЗС**. Положени са усилия за изясняването на въпрос във връзка със загубените и откраднати вещи, респ. дали има разлика между **загубена вещ, която впоследствие бъде намерена от едно лице, по смисъла на чл. 87 и 88 ЗС**, и **движима вещ, открита при особените условия на чл. 91, ал. 1 ЗС** като „заровена в земята, зазидана или скрита по друг начин, собственикът на която не може да бъде открит”. **Практическото значение** на този въпрос се проявява главно с оглед на това, попадат ли вещите по чл. 91, ал. 1 ЗС в приложното поле на чл. 78, ал. 2, изр. първо ЗС, или могат да бъдат придобити незабавно от трето добросъвестно лице, на което те бъдат възмездно прехвърлени при условията на чл. 78, ал. 1 ЗС от намерилия ги субект.

Плод на аналитичния и историческия подход, се стига до авторовото разбиране, че искът по чл. 78, ал. 2 ЗС дава петиторна защита на собственика на открадната или изгубена вещ **само срещу третото добросъвестно лице, което е придобило владението върху вещта** при наличие на материалноправните условия по чл. 78, ал. 1 ЗС. Изведена е и **значимостта на това уточнение** – ако лицето, у което се намира открадната или изгубена вещ, не е добросъвестно или липсва някое от останалите изисквания по чл. 78, ал. 1 ЗС, собственикът на тази вещ може да я ревандикира успешно на основание чл. 108 ЗС, независимо колко време е изтекло от открадването или изгубването на вещта. Разгледани са и проблемите относно **естеството на способа**, по който добросъвестният приобретател на откраднати или изгубени вещи, получени от него при условията на чл. 78, ал. 1 ЗС, става собственик след изтичане на 3-годишния срок по чл. 78, ал. 2, изр. първо ЗС.

Наместо **заключение в параграф Трети от Глава втора** е разгледан въпросът за откраднати или изгубени вещи, прехвърлени от държавни или общински

предприятия, въз основа на едноисторическото тълкуване на разпоредбата на чл. 78, ал. 2, изречение второ ЗС. Като логическа последица от така направеното са реализирани редица мотивирани предложения за *de lege ferenda*, необходими промени в правилото на чл. 78, ал. 2, изречение второ ЗС .

В структурно отношение авторовото решение да изложи първо действието на придобивния способ, уреден в чл. 78 ЗС, в предметно отношение, като изясни кои премети могат да бъдат придобивани по този ред, а едва в **Глава трета** да разгледа проблемите относно фактическия състав на придобивния способ по чл. 78 ЗС е **удачен**. По този начин **обектите се извеждат от самия придобивен състав, т.к. не са част от него**, и се придава по-голяма логическа убедителност и последователност на работата. В началото на **Глава трета**, посветена на фактическия състав на придобивния способ по чл. 78 ЗС, дисертантът разглежда **общите характеристики на фактическия състав на придобиването** по чл. 78, ал. 1 ЗС. В рамките на въстъпителното изложение са отчетени съществуващите **в доктрината виждания относно елементите на фактическия състав**. След направения обстоен анализ, респ. излагане в критичен план на аргументи в полза и срещу изложените становища, е изложено категоричното разбиране на автора по броя и съотношението на тези елементи.

Сполучлив е подходът, при който авторът, излагайки отделните елементи от ФС на придобивното основание по чл. 78 ЗС, е обособил в самостоятелни смислови цялости, надлежно графично обособени, проблемите на **предаване на движимата вещ/ценната книга на приносител във владение на добросъвестния приобретател**, спецификите на **изискването прехвърлителят да не е собственик**, наличието на **правно основание, годно да прехвърли или учреди вещно право**, а така и **възмездността на придобивното основание и добросъвестност на приобретателя**, като предпоставки, необходими за да се осъществи първично придобиване с правно основание чл. 78 ЗС.

В първата смислова цялост, представена като изследване върху **предаването на владението** и по-конкретно – за **начините и момента**, в който следва то да е установено, по интересен начин е очертан значимият проблем за допустимостта на всяка отделна форма на предаване на владението, вкл. и чрез *constitutum possessorium*. При разрешаване на въпроса е привлечен **значителен обем от чужди законодателни разрешения** в търсене на отговор относно приложимостта на този начин на предаване на владението. Предложеният прочит обосновава **различното разбиране на института на *constitutum possessorium***, при прилагането му в хипотезата на чл. 78 ЗС, което възприема авторът. Детайлно са изследвани **най-сериозните контroversи в европейската доктрина и практика**, свързани най-вече с **проблема необходимо ли е фактическата власт (*corpus*) върху вещта, респ. ценната книга на приносител, да е преминала действително и ефективно у добросъвестния приобретател (*traditio vera; handing over of actual power*), за да стане той собственик**, макар че придобива от неособственик. Практическото значение на проблема се илюстрира от **случаите на две или повече последователни продажби на една и съща вещ** от нейния досегашен собственик на няколко различни лица с предаване на вещта само в полза на последния по време купувач (*double sale*) или на т.нар. **обратен или възвратен финансов лизинг**

(*sale and leaseback*), при който едно лице продава на лизингодателя принадлежащи на трето лице машини, оборудване или др. подобни движими вещи, и в същото време остава да ги ползва в качеството си на лизингополучател и др. Приносен момент на новост представлява изчерпателното изясняване на възможните спорни хипотези по отношение предаването на владението в **случаите**, в които не самият владелец-несобственик, респ. неговият представител предава владението, а това се прави трето лице по нареждане на владелеца-несобственик и от друго трето лице-държател, което държи вещта или ценната книга на приносител за владелеца-несобственик (заемател за послужване, наемател, работник или служител и др.). **Като успешни** трябва да се оценят **изводите във връзка с начините, по които третото лице може да придобие владение**, респективно **по отношение на субекта**. **Оригинални са и разсъжденията** върху възможността самият прехвърлител-несобственик да е и представител на добросъвестния приобретател, в която намирам, че последният няма да може да придобие собствеността на основание чл. 78, ал. 1 ЗС, тъй като ще се стигне до положение, сходно с това при *constitutum possessorium*.

Разгледани са и проблемите относно **изискването на закона прехвърлителят да не е собственик**. Отвъд общото очертаване на фигурата на несобственика, авторът разглежда различни хипотези, при които е твърде **спорно дали** сме изправени пред **предаване на владение от несобственик**, като при обсъждането избилстват оригиналните автори мисли и предложения, формирани при отчитане на становищата в литературата по въпроса. **Множеството хипотези, намерили място в изложението** в тази му част придава на работата **конкретност** и очертават **практическите измерения** на едно иначе теоретично питане. Сред разгледаните случаи будят интерес случаите на прехвърляне от несобственик в хипотезата на чл. 78, ал. 1 ЗС, когато добросъвестният приобретател придобива движимата вещ от купувач по договор за продажба на изплащане, по силата на който продавачът си е запазил собствеността върху продадената вещ (*pactum reservati dominii*), докато получи последната вноска за цената (вж. чл. 205 ЗЗД; чл. 335 ТЗ, а така и тези, при които придобиване от несобственик по смисъла на чл. 78, ал. 1 ЗС ще е налице когато прехвърлителят е придобил движимата вещ, или ценната книга на приносител на отпадало с обратна сила основание. Имат се предвид преди всичко случаите на унищожаване (чл. 32 ЗЗД; чл. 43 и чл. 44 ЗН), разваляне (чл. 87-88 ЗЗД; чл. 189 ЗЗД; чл. 210 и 211 ЗЗД), отмяна (чл. 227 ЗЗД) на сделки с правоучредителен или правопрехвърлителен ефект. До отпадане с обратна сила на права може да се стигне и когато такава сделка е била сключена под прекратително условие, което се е сбъднало. Сбъдването на прекратителното условие води до отпадане на правните последици от сделката с обратна сила (арг. от чл. 25, ал. 2 ЗЗД). Ако сделката е породила прехвърлително или правоучредително вещно действие, след отпадането ѝ с обратна сила, субективното право се връща обратно в патримониума на прехвърлителя, така сякаш никога не е било прехвърляно. Считам обаче, че въз основа на така направения извод **би било удачно по категоричен начин авторът да изрази собственото си виждане относно темпоралния отрязък, в който качеството несобственик следва да е налице**, с оглед и на предшестващото изложение относно начините на придобиване на владението от третото добросъвестно лице, а така и на следващото такова, относно момента, към който следва да се изследва тази

добросъвестност спрямо обстоятелство че „праводателят“ не е собственик. *Това се налага с оглед избягване на евентуални последващи неясноти, особено когато към момента на предаване на владението предалият го е бил собственик, но впоследствие това му качество е отпаднало с обратна сила, т.к. в тези случаи няма как към момента на предаване на владението (разбира се в случаите, в които наличието на годно основание и предаването съвпадат или следват едно след друго непосредствено) обективно да говорим за незнание, че се придобива от несобственик, т.к. знанието би отговаряло на обективното състояние – т.е. няма да се касае до погрешност във възприемане на фактите.*

Богато на информация е и изложението, посветено на **наличието на правно основание, годно да прехвърли или учреди вещно право**, където за пореден път проличават авторските познания в области, надхвърлящи очертания с темата на дисертационния труд предметен обхват. Акцентът е поставен върху абстрактната годност на основанието да прехвърли права, както и върху това, че разпоредбата на чл. 78, ал. 1, изр. първо ЗС изисква да е налице **правно основание (*titulus*)** за придобиването, което да е **действително (*a valid legal ground for the transfer*)**. Аргументите на автора са основани на изследване на чуждестранна литература и чужди законодателни разрешения по въпроса, както и на неговите лични разсъждения. Логически са аргументирани междинни изводи, вкл. **чрез препращане и паралел с изискването за годност на основанието по чл. 70 ЗС**, като същите подготвят изграждането на **крайния извод, че ако актът, макар и абстрактно годен от гледна точка на типовите си характеристики да прехвърли или учреди вещни права, е обременен от пороци, които водят до неговата нищожност, ще е налице начална липса на правно основание, и фактическият състав на придобивния способ по чл. 78, ал. 1 ЗС няма да може да се осъществи**. Не е пропуснат и дискуссионният въпрос за **годността на мнимото юридическо основание (*titulus putativus*)**. Това, което го има само в представите, предположенията или желанията на владелеца, без обаче обективно да се е осъществило, не е годно да го направи собственик, защото по същество е налице пълна липса на правен акт с правоучредително или правопрехвърлително действие. Отчетена е и възможността за **годност на правното основание** да се разсъждава в хипотезите, в които последното **се е оказало относително недействително**. Похвално е включването в предметния обхват на тази структурна част и изложението, посветено на **твърде дискуссиония в доктрината въпрос дали даването на задатък (*arra confirmatoria*) по чл. 93 ЗЗД под формата на движима вещ, ценна книга на приносител или пари в наличност може да служи като правно основание по смисъла на чл. 78, ал. 1 ЗС**, и оттам да обоснове първично придобиване на правото на собственост върху предмета на задатъка от добросъвестно получилата го страна, когато далата го страна не е негов собственик. В частта относно **отметнината** е дадена една **различна трактовка на въпроса**, а именно, че **при задатъка и отметнината се касае до годно основание по смисъла на чл. 78 ЗС**, което, обаче, се намира под отлагателно условие – **далият задатъка или отметнината да не изпълни по причина, за която отговаря**. С **приносен момент** е изложението относно това дали **брачният договор** по чл. 37 и сл. СК може да изпълнява функции на „правно основание“ по смисъла на чл. 78, ал. 1 ЗС, като дисертантът е **първият**, който в теорията ни изразява **становище по**

този въпрос с виждането си, че страна по действителния (не нищожен и неунищожен с обратна сила) брачен договор би трябвало да може да се позове на чл. 78, ал. 1 ЗС и **да стане собственик по първичен начин**, щом е получила владението върху движима вещ или ценна книга на приносител, за чието прехвърляне по закон не се изисква форма. Този подход при изследване на възможно основание по смисъла на чл. 78 ЗС продължава с излагането на съждения от автора върху това, че при аналогичните материалноправни условия може да настъпи първично придобиване по чл. 78, ал. 1 ЗС на движима вещ, която принадлежи на трето лице, а не на наследодателя, но е била включена в делбената маса (по отношение на нея е допусната делбата с влязло в сила решение по чл. 344 ГПК).

Следващата в структурно отношение **смислова цялост** е посветена на **изискването за възмездност на придобивното основание**, като е спазен подходът на изчерпателно изследване, основано на налични в литературата становища, както и на сравнителноправни разрешения. Убедителността на изводите, до които авторът достига в тази част, са резултат и от систематизирането на материята и **разделянето на първо място на разрешенията относно изискването за възмездност** с оглед на това дали съвременните законодателства съдържат изрично изискване придобивното основание да е възмездно, дали се дезинтересират напълно от това изискване, или то се извежда по тълкувателен път от юриспруденцията. Очертаните **законодателни модели** са представени през критичния поглед на дисертанта, като са отчитани преимуществата или недостатъците на всеки от похватите, което способства за богатата информативност на изложението в тази му част. Посочени са и **различни становища в нашата правна теория** относно съдържанието на **понятието „възмездност“** на придобивното основание, които имат пряко значение за фактическия състав по чл. 78 ЗС. Удачно те са обобщени и систематизирани в три основни групи, при чието представяне авторът заявява своето разбиране. Следва да се подкрепи **крайния извод на автора**, който приема, че възмездна е тази сделка, която е от естество да предизвика еквивалентно изменение в състава на имуществото на страните по нея, т.е. да ѝ е вътрешно присъщ принципът *do ut des*, респ. *do ut facias* или *faci ut facias*. Чрез последователна аргументация дисертантът стига до **логичния извод**, че за основа при преценката за еквивалентността на престациите, респ. за нейното нарушаване, следва да се вземе **т.нар. „субективна“ еквивалентност**, т.е. тази равностойност на дължимото от контрахентите, която е установена съобразно тяхната воля при сключване на договора. С оглед на което се приема, че няма значение дали двете насрещни престации са обективно равноценни като стойност, измерена в паричен еквивалент.

Тези теоретични обобщения са конкретизирани с изследването на **особени хипотези, от които не може еднозначно да се определи дали основанието е възмездно или не**, което придава особена практическа насоченост на изложението. Отделно от това, **умело са подбрани примери за възмездни основания**, които **дават възможност за разгръщане на проблема в цялост**. Задълбочени са разсъжденията на дисертанта по повод на т.нар. **смесени дарения** (*mixed donations*) и **дарения с тежест** на движима вещ или ценна книга на приносител, която не принадлежи на дарителя. Аналитично и критично са коментирани почти всички съществуващи мнения по

въпроса, като авторът стига до оригиналния извод, че **ако възнаградителното дарение по намерението на страните се явява „прикрепено” и свързано с основното отношение по оказаната на дарителя услуга от страна на надарения, и последната е парично оценима** (напр. гледане на болен), **то даденото от дарителя ще може да се разглежда като един вид „насрещна престация”, като своеобразно плащане.** И съобразно това надареният-възнаграден би трябвало да може да се ползва от закрилата на чл. 78, ал. 1 ЗС, при положение, че са налице всички елементи от фактическия състав на този придобивен способ. Новост е и разглеждането на **т.нар. смесени дарения** (напр. продажба на вещ на „половин цена”).

Изследвана е и **добросъвестността като изискване третото лице да не е знаело, че придобива от несобственик**, в нейната предистория в уредбата на този придобивен способ в по-старото ни право. Изложеното тук по повод добросъвестността отново **надхвърля темата на дисертационния труд**, като са формирани разсъждения и изводи, **относими изобщо към категорията добросъвестност**, което считам за **приносен момент**. Изчерпателно и точно са отразени съществуващите виждания във връзка с понятието за добросъвестност, същите са обсъдени критично и са аргументирани и последователни междинни изводи. В хода на изследването коментарът не се е ограничил само до отменената ни законодателна уредба и разрешението (*прилагателното „добросъвестни” в израза „трети добросъвестни лица” най-напред в разпоредбата на чл. 35, ал. 1 отм. ЗД, а след това и в чл. 323 отм. ЗИСС*). Отделните становища в доктрината са детайлно обсъдени, включително чрез търсене на аргументи в първообразите на законовите текстове и на изразените в по-старата доктрина виждания (*като напр. правно-догматичните схващания за добросъвестността във френско-италианската доктрина от края на 19-ти век, която е считала, че изискването за „добросъвестност” не следва да се схваща като повеля за наличие на „твърдо и абсолютно убеждение, че лицето е придобило вещното право”, също чл. 701 от отменения италиански ГК*).

Приносен момент в тази връзка са и **разсъжденията** дали следва да са релевантни причините на незнанието на добросъвестността на третото лице. Коментирано е как следва да се тълкува мълчанието на чл. 78, ал. 1 ЗС по въпроса на какво трябва да се дължи незнанието на този правен недостатък от приобретателя – дали на незнание на предписанията на обективното право или на незнание на самия правно значим факт, че прехвърлителят не притежава прехвърляното. Аргументираното авторово разбиране намира израз в направените мотивирани предложения *de lege ferenda*, че е **необходимо да се въведат по-строги критерии и мащаб за добросъвестност на приобретателя** на движима вещ или ценна книга на приносител по чл. 78 ЗС, които да **включват изискването последният да не е знаел и от него да не може разумно да се очаква с оглед на обстоятелствата да е знаел, че прехвърлителят не е собственик.** Подкрепа заслужава изводът, че във всички случаи **добросъвестността на приобретателя по чл. 78 ЗС следва да се счита изключена, когато той е могъл, но не е извършил справка относно учредените върху движимата вещ вещни и други права, вписани в нарочен публичен регистър.** Такъв би бил случаят с **вписани заложни права по договор за особен залог.** **Оригинално е и авторовото хрумване да изследва въпроса за**

добросъвестността на приобретателя когато придобиването по чл. 78 ЗС се извършва **чрез представите**, на който въпрос в нашата литература не е отделяно специално внимание. Всички аспекти от очертаната проблематика са възсъздадени на основата един задълбочен преглед на чуждестранна и българска литература, като посочените становища са коментирани в детайли, а **изводите са формирани и правят впечатление за премислена авторова позиция.**

Конкретното изследване на елементите от фактическия състав на чл. 78 ЗС, допринася за убедителността на изводите, до които авторът достига в **параграф Втори от Глава трета**. Задълбочено са изследвани някои **отграничения от други фактически състави на добросъвестното придобиване на движими вещи, прехвърлени от несобственик**. На първо място е засегнат проблемът за добросъвестно придобиване на права, прехвърлени от приобретателя по **привиден договор**. Изложеното в тази част дава полезни изводи относно симулацията по чл. 17 ЗЗД и характера на възможността да се придобие от несобственик. Направената съпоставка между придобивните способности по чл. 17, ал. 2 ЗЗД и чл. 78 ЗС е дала основание на дисертантът да направи заключение, че и в двата случая третото добросъвестно лице става титуляр на едно право, което не е принадлежало на прехвърлителя, вследствие на което досегашният титуляр на това право го губи (арг. от чл. 99 ЗС). Същевременно детайлно са направени нужните отграничения във връзка с това, че **разпоредбата на чл. 17, ал. 2 ЗЗД предлага значително по-широка и по-либерална откъм изисквания възможност за първично придобиване на права в сравнение с правилата на чл. 78 ЗС**. Откритите различия между двата фактически състава са използвани от автора, за да онагледи и докаже виждането си, че се касае до **два отделни първични придобивни способа, които не се отнасят помежду си като род към вид**, а всеки от тях има самостоятелно приложно поле и фактически състав. *(Лично аз съм изразил тезата, че в чл. 17, ал.2 случая се касае да особен деривативен придобивен способ, при който третото лице става собственик не във всички случаи, а само доколкото привидният праводател е бил собственик на вещта, т.е. образно казано извлича, при наличието на специалния законов текст, правото си от това на привидния праводател.)*

В тази смислова цялост, посветена на отграниченията, е обърнато сериозно внимание на **добросъвестно възмездно придобиване на вещно право върху движима вещь под режима на законовата съпругеска имуществена общност, прехвърлено от единия съпруг без участието на другия**. Разбиране на автора е подходящо аргументирано, като е предложен един обстоен преглед както на изразените в доктрината виждания по предложения проблем, така и на тяхната решаваща аргументация. Подробно е аргументирано разбирането на автора, че **разпоредбата на чл. 78, ал. 1 ЗС действително може да се разглежда като израз на общо правило, доколкото се прилага винаги, когато не е предвидена специална разпоредба, която урежда добросъвестно придобиване на движима вещь от несобственик**. Но според дисертанта **наличието на особените изисквания в нормативното съдържание на разпоредбата на чл. 24, ал. 5, изр. първо СК не е непременно белег за нейната несамостоятелност и подчиненост на правилото на чл. 78 ЗС**, а изразява стремежа на законодателя да установи **отделен фактически**

състав на първично придобиване, който се различава от този по чл. 78, ал. 1 ЗС. Полемизира се, че освен правилото на чл. 24, ал. 5, изр. първо СК, българската правна система познава и други случаи на придобиване на права от неособственик, които изключват приложението на общото правило на чл. 78 ЗС. Подкрепа заслужава и **крайният извод, че двамата съпрузи изгубват общото си вещно право върху нея, защото третото добросъвестно лице придобива вещното право върху тази вещ ex lege, по оригинерен начин** (арг. от чл. 99 ЗС). Тези правни последици настъпват по еднакъв начин и едновременно спрямо двамата съпрузи по силата на закона.

Практически ориентирано е изложението във връзка с **добросъвестното придобиване на непринадлежащи на прехвърлителя ценни книги на приносител и ценни книги на заповед.** Авторът демонстрира задълбоченост на изследването в материя, в която изобилстват процесуалните елементи. Убедителни са направените изводи, че искът по чл. 471, ал. 2 ТЗ не може да се квалифицира като специфична проявна форма на иска по чл. 78, ал. 2, изр. първо ЗС. Аргументирана и възможността да се приложи в тези случаи **производството по обезсилване на ценна книга по чл. 456 и сл. от отм. ГПК от 1952 г., съответно по чл. 560-568 от новия ГПК, когато не е известно в чия фактическа власт се намира откраднатата или изгубена ценна книга** на приносител, или на заповед или същата е унищожена, от лицето, което има право върху нея. Задълбочено са разгледани специални правила за добросъвестното придобиване на непринадлежащи на прехвърлителя финансови инструменти, придобиване непринадлежащи на длъжника запорирани движими вещи по реда на индивидуалното принудително изпълнение по ГПК и ДОПК, придобиване на непринадлежащи на длъжника движими вещи по реда на универсалното принудително изпълнение. Оригинално е и авторовото хрумване да обособи и специалното правило на чл. 37, ал. 4 от Закона за особените залози относно продажбата на непринадлежащо на залогодателя имущество за удовлетворяване на заложния кредитор.

Накрая на тази глава, вместо заключение авторът е разгледал добросъвестното придобиване на права от наследствената маса, прехвърлени от привиден наследник въз основа на Европейско удостоверение за наследство според Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент (ЕП) и на Съвета от 4. юли 2012г. Не може да не бъде оценена актуалността на очертаната проблематика, задълбочеността с която същата е разгледана, богатството на аргументацията, както и информативността на изложението.

Последната **Глава Четвърта** като част от класическата четириделна структура на труда е посветена на **правната същност на придобивния способ по чл. 78 от ЗС.** За да формира собствени изводи и предложения, дисертантът е изследвал **развитието на теоретичните възгледи за същността на добросъвестното придобиване на движими вещи,** прехвърлени от неособственик. В систематичен план са обединени различни аргументи с оглед на това към коя от теориите принадлежат, като тук изложението дава възможност да се видят в дълбочина **не само същностните постулати на теориите за същността на добросъвестното придобиване на движими вещи a non domino, основани на модела на деривативните придобивни способности,** но и да се съзре житейската и правна логика на съответната епоха, която е оправдала тяхното пораждане и съществуване. Изследвана е **т.нар. „легитимационна” теория** за

същността на добросъвестното придобиване на движими вещи, прехвърлени от неособственик, представени са вкл. аргументите за нейното съществуване, чрез използване на тези и контратези. Сходен е подходът при излагане на **теорията за привидността** на правото на прехвърлителя-неособственик (*Rechtsscheintheorie*). Авторът я е представил и е посочил отражението на тази теория в съвременната германска доктрина, поддържаща, че „не владението на прехвърлителя-неособственик го легитимира само по себе си като носител на разпоредително правомощие, а само доверието (*Vertrauen*) на добросъвестния приобретател във външно видимия факт на физическата власт у прехвърлителя“. На **последно място** е представено и **учението за „осъществената власт“ на прехвърлителя** по предоставяне на владението на добросъвестния приобретател, която градира възгледите на предишните две предложени теории, като обяснение на същността на добросъвестното придобиване на движими вещи се дава чрез схващането, че не владението на прехвърлителя е това, коетосъздава привидност за наличието на разпоредителни правомощия у прехвърлителя, а че вещният ефект е свързан по-скоро с „осъществената власт на прехвърлителя по предоставяне на владението на добросъвестния приобретател“ (*verwirklichte „Besitzverschaffungsmacht“ des Veräußerers*). Представяйки конкретното виждане, авторът изяснява и неговата цел – да се избегнат двете основни слабости на легитимационната теория и на теорията на привидността, а именно: да се изключи твърдението **от една страна**, че владението на прехвърлителя създава привидност за наличие на собственост у него; **и второ** – да се преодолее зависимостта на добросъвестното придобиване *a non domino* от **субективното доверие на приобретателя**.

Последователно са изложени **и теориите**, които обясняват същността на добросъвестното придобиване на движими вещи *a non domino*, които са **основани на модела на първичните придобивни способности**. Основна част в изложението в тази смислова цялост е посветено на **теорията за „мигновената“ придобивна давност** (*usucapio momentanea*), като са изложени и аргументите за нейното съществуване и тезите, на които последната се основава. При голямата по обем аргументация на автора, облягаща се на солиден набор от познания и позоваване на сравнителноправни източници, **убедително е разкритикувано виждането за мигновената давност**. За пълнота на изложението са очертани и теорията за надмощието на необоримата презумпция за собственост на добросъвестния владелец над правото на собственост на досегашния неособственик и теорията за добросъвестно придобитото владение върху движима вещь като ново, абстрактно основание за възникване на правото на собственост.

Като **извод в самостоятелен параграф и обособена смислова цялост**, е представено авторското разбиране относно правната същност на изследвания институт според което придобиването по чл. 78 ЗС е самостоятелен способ за незабавно първично придобиване на правото на собственост, **който не е разновидност на института на придобивната давност или на някой от другите придобивни способности по българското законодателство**.

На **последно място**, авторската теза за правна същност на добросъвестното придобиване на движими вещи от неособственике потърсила потвърждение в **проектите**

на Международния институт за унификация на частното право (ЮНИДРОА) за създаване на международно уеднаквена уредба на добросъвестното придобиване на движими вещи, прехвърлени от несобственик. Отчетени са и широк спектър от разрешения и в международноправните източници на уеднаквено право (*loi uniforme*), сред които се открояват Брюкселската конвенция от 10. април 1926г. за уеднаквяване на отделни правила относно привилегиите и ипотеките върху морски кораби; Международната конвенция от 8. декември 1930г. относно регистрирането на кораби от вътрешните водни пътища, вещните права върху тях и други свързани с това въпроси(която не е влязла в сила); Международната конвенция за обединяване на някои правила относно морските привилегии и морските ипотeki, подписана в Брюксел на 27. май 1967г.; Международната конвенция за вписване на права върху кораби в строеж от 27. май 1967г.; чл. 7 и др. от Конвенцията на ООН относно условията за регистриране на кораби, подписана в Женева на 7. февруари 1986г., а в по-ново време –и Международната конвенция за морските залози и ипотeki, подписана в Женева на 6. май 1993г. Проследени са подробно и други опити за международно уеднаквяване на правилата за вещноправното действие на правоучредителните и прехвърлителни договори относно движими вещи, чийто израз е Проектът за Еднообразен закон за защита на добросъвестния приобретател на движими вещи и по-конкретно частта, посветена на правна същност на добросъвестното придобиване на движими вещи от несобственик, според Проекта за Общата референтна рамка, с което е затвърдена представата за автора като мислеща и аналитична личност с богати познания.

III. Авторефератът вярно и правдиво отразява съдържанието на тезите на докторанта, същото важи и за посочените в него приноси.

IV. По темата на дисертацията докторантът е публикувал четири статии, като една от тях е с обем на студия.

Уважаеми колеги от научното жури,

Въз основа на изложеното, считам, че представеният дисертационен труд представлява професионално, задълбочено и напълно ново изследване на една класическа, но неразработвана досега в дълбочина в българската теория тема с практическо значение, съдържа безспорни приноси в материята на вещното право, но и на теорията на гражданското право и на теорията на правото въобще.. Застъпените в него тези, в огромната си част са забележително добре аргументирани и следва да бъдат споделени. Направените в рецензията критични бележки по никакъв начин не поставят под съмнение безспорните достойнства на труда. Спазени са изискванията на ЗРАС и на Правилника за прилагането му. Ето защо считам, че той не само напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по право, но и ги надхвърля значително. Рядко може да се срещне дисертационен труд на толкова млад автор, който така да впечатлява със задълбочеността, интелигентността на тезите и майсторството в тяхното обосноваване. Затова с пълна убеденост предлагам на членовете на научното жури да гласуват за присъждането ѝ на дисертанта г-н **Димитър Иванов Стоянов.**

27.04.2016

С уважение.....
(проф. д-р Иван Русчев)